

SAMMANFATTNING:

Teorin om civilisationernas kamp lanserades av Samuel P. Huntington år 1993. Ända sedan dess initiala publikation har den blivit häftigt kritiserad och dess effekt på debatten varit påtaglig. Den blev dock aldrig avfärdad. Konflikten i Ukraina, kriget i Gaza och Islamiska statens (IS) framfart i Irak och Syrien är några av de globala

händelser som kan ses i ljuset av Huntingtons teori om kulturskillnader som den primära källan till konflikt. Med hjälp av data från Uppsala Conflict Data Program (UCDP) visar denna rapport, hur konflikter mellan Huntingtons nio olika civilisationer har utvecklats över tid och hur det ser ut i dag. Resultaten avslöjar att antalet

konflikter mellan aktörer som tillhör olika civilisationer har ökat efter kalla krigets slut. Studien visar också på en oroande uppåtgående trend i andelen av världens konflikter som utgörs av konflikter mellan civilisationer.

Civilisationernas kamp och dess relevans i dag

AV: ALBIN ARONSSON

Inledning

Alla kristna hus i den irakiska staden Mosul blev sprejade med bokstaven "N" för "nasrani", som betyder kristen, med underskriften "Islamiska statens egendom". De kristna invånarna i staden fick fyra möjligheter: konvertera, betala en särskild skatt eller fly. Det sista alternativet var att "möta svärdet" som jihadisterna uttryckte det.¹ Efter att ha varit ungefär 60 000 kristna i Mosul för tio år sedan är nu staden tömd. En av de äldsta bosättningsplatserna i den kristna historien har nu inga kristna invånare kvar.² Detta hände i juli 2014 och sedan dess har IS fortsatt sin framryckning i regionen

och har utropat ett kalifat med målet att samla världens muslimer.

Världen upplever nu en period av instabilitet till en grad den inte gjort på länge. Det som händer i Irak och Syrien är bara ett av de exempel på globala skeenden som skulle kunna ses i ljuset av Samuel P. Huntingtons teori om civilisationernas kamp (hädanefter CoC, Clash of Civilizations). Ett annat exempel är dragkampen om Ukraina mellan Europa, USA och Ryssland. Även Kinas ageranden i sitt närområde och repressionen av de muslimska uigurerna kan sägas ligga nära vad Huntington förutspådde.

Med hjälp av statistik från databasen Uppsala Conflict Data Program kan denna rapport visa att konflikter mellan aktörer tillhörande Huntingtons olika civilisationer både har ökat till *antalet* och i *andelen* av det totala

antalet konflikter. Konflikter mellan civilisationer verkar med andra ord bli vanligare. Detta talar för att teorin om civilisationernas kamp är relevant, trots många försök att motbevisa den.

Huntington lanserade sin teori 1993 i tidskriften *Foreign Affairs* där han menade att efter den bipolära världsmaktsordning (USA mot Sovjetunionen) som världen upplevt efter andra världskriget skulle de fundamentala skiljelinjerna på det internationella schackbrädet handla om annat än mer klassiska faktorer som ren maktpolitik, ideologi eller ekonomi. Den fundamentala skiljelinjen skulle i stället vara kulturell. Tesen var att konflikterna efter kalla krigets slut i högre utsträckning skulle stå mellan hans nio olika civilisationer, även om han inte avfärdade att stater fortsatt skulle vara de viktigaste aktörerna. Hunting-

1 The Guardian, 2014-07-24. The Economist 2014-07-26.

2 The Economist 2014-07-26.

ton sammanfattade sin teori med det följande:

*The great divisions among humankind and the dominating source of conflict will be cultural. Nation states will remain the most powerful actors in global affairs, but the principal conflicts of global politics will occur between nations and groups of different civilizations. The Clash of Civilizations will be the battle lines of the future.*³

Huntington var väl medveten om det problematiska med stora teorier, även kallat paradigm, och vad de egentligen bidrar med men menade att för att kunna ha någon förståelse för världen är det helt nödvändigt med teoretiska konstruktioner. En teori bidrar med att sätta saker i ett sammanhang, med syfte att frånga synen på världen som bestående av fragmentariska skeenden, som i den post-moderna teoribildningen. Huntington jämförde sin teori med den under kalla kriget rådande uppfattningen om den bipolära världsmaktsordningen. CoC-teorin var inte menad att vara deterministisk, alltså förutbestämd, utan var menad som en varning till världen. Dagens värld kan självklart inte ses ha utvecklats helt i linje med vad Huntington förutspådde men teorier stämmer aldrig helt och fullt. Likväl tycks CoC fungera som ett överbyggande teoretiskt ramverk.

Huntingtons tes är komplex och svårgenomtränglig och kan bädda för

missförstånd och vantolkningar. Men för att kunna angripa och lösa ett problem behöver man förstå vari problemets kärna består. För Huntington är problemets kärna kulturskillnader som han menar gör att vi människor ser på världen från fundamentalt skilda perspektiv. Detta kan därmed utgöra källa till konflikt. Dock behöver inte kulturskillnader i sig leda till konflikt, men det finns ständigt en potential till konflikt inbäddad i dessa skillnader. För policyskapare är det nödvändigt att våga se dessa potentiella härdar och vara medveten om att de kan "ligga och puttra" lite varstans för att inte missa farliga och möjligen fundamentala element i dessa dunkla skeenden.

Civilizations are nonetheless meaningful entities, and while the lines between them are seldom sharp, they are real.

Vad menade Huntington?

I centrum för CoC-teorin står civilisationer och världen har haft många av dem genom historien. Huntington identifierar nio större civilisationer som existerar i dag och dessa är den väst-, latinamerikanska, afrikanska, islamiska, kinesiska, slavisk-ortodoxa, buddhistiska, hinduistiska och japanska.⁴ Enligt Huntington är civilisationer de bredaste kulturella entiteter till vilka människor hör och de särskiljer

sig åt genom historia, traditioner, institutioner och framför allt religion. Civilisationer är inte statiska utan överlappar, blandas med varandra och växer fram och tynar bort.⁵ Den teoretiska definitionen av vad som utgör en civilisation är inte helt tydlig och hur gränserna mellan dem dras är något oklart. Trots detta skriver Huntington, *Civilizations are nonetheless meaningful entities, and while the lines between them are seldom sharp, they are real.*⁶ Visserligen kan man ha olika uppfattningar om vad en civilisation är, men likväl är den verklig och kan få människor att gå ut i krig för dess försvar.

CoC antas ske på både mikro- och makronivå. På mikronivån konkurrerar grupper/aktörer som är nära varandra geografiskt och tillhörande olika civilisationer om bland annat styrelse/makt, territorier och resurser. Gränserna mellan dessa grupper kallas *fault lines*. Dessa gränser utgör i stort gränserna mellan olika civilisationer.⁷ På makronivån menas att den mer klassiska rivaliteten mellan stater ska komma att ersättas av rivaliteter mellan civilisationer, även om nationsstater ses som de fortsatt viktigaste aktörerna.⁸

5 Huntington, 1993, s. 2–3.

6 Huntington, 1993, s. 2.

7 För en djupare förståelse om var dessa skiljelinjer går och varför de går just där uppmanas att läsa Huntington (artikeln från 1993 eller boken från 1996 – se referenslistan).

8 Huntington, 1993, s. 5.

3 Huntington, 1993, s. 1.

4 Huntington, 2011, s. 26–27.

När det gäller dessa konflikters utveckling över tid pekas just på att det är något som ligger i framtiden och deras betydelse kommer att växa med tiden; *the battle lines between civilizations will be the battle lines of the future*⁹; *Civilization rallying has to date been limited, but it has been growing, and it clearly has the potential to spread much further*.¹⁰ Med ordet "rallying" menas att stater/aktörer som tillhör samma civilisation kommer att vara mer benägna att alliera sig med varandra än att alliera sig med stater/aktörer som tillhör andra civilisationer.

CoC-teorin gav upphov till en häftig debatt världen över och många forskare, praktiker och andra kritiserade teorin för att vara för bred, innehålla intellektuella vurpor och helt enkelt att vara fel.

Huntington utvecklar sin tes genom att hänvisa till det han kallar *indigenization*, vilket bäst kan beskrivas som en inätvändande identitetssökande process – tillbaka till ursprunget.¹¹ Denna process är en del av det antropologiska begreppet *globaliseringens paradoxer*. Det primära i dessa paradoxer är att allt eftersom globaliseringen utökas kan även lokala identiteter

och kulturer stärkas.¹² Några exempel på stater som genomgår denna process ges av Huntington: Turkiet, Iran, Ryssland och Kina.¹³ Huntington menar att *indigenization* är på uppgång, alltså kommer att spridas och förstärkas.¹⁴

Tolkningen man kan göra av Huntingtons teori är att rivalitet och konflikt mellan civilisationer är på uppgång, alltså på väg att bli mer frekvent. Utifrån en statistisk synvinkel kan man se detta som två delar. För det första bör *antalet* konflikter mellan aktörer tillhörande olika civilisationer öka. Alltså konflikterna blir fler. För det andra menade Huntington att civilisatoriska skillnader skulle vara den dominerande konfliktorsaken. Alltså bör man då även kunna urskilja en trend i data som visar att *andelen* konflikter som står mellan civilisationer har ökat i relation till alla konflikter.

Men teorin har väl avfärdats av forskarna?

CoC-teorin gav upphov till en häftig debatt världen över och många forskare, praktiker och andra kritiserade teorin för att vara för bred, innehålla intellektuella vurpor och helt enkelt att vara fel. Majoriteten av studierna som kom ut under 1990-talet och i

början av 2000-talet visade också på avsaknaden av empiriskt stöd.¹⁵ Det finns dock två primära begränsningar med de tidigare studierna av CoC. För det första använde många forskare sig av statistik endast över mellanstatliga krig. Majoriteten av dagens krig är inte mellanstatliga. Den andra begränsningen var att deras tidsspann var för kort, cirka tio år, för att kunna mäta stora teorier som CoC. En av de studier som ligger närmast den jag genomfört publicerades 2004. Tuscisny använde sig av en liknande forskningsmetod där han också använde sig av UCDP:s konfliktstatistik som då innefattade material fram till 2001. UCDP har statistik över fyra olika sorters krig, alltså inte bara mellanstatliga krig. I sin slutsats skriver Tuscisny: *According to the results described in this study, however, the clash of civilizations, seems to be a real and important phenomenon*.¹⁶ Den primära skillnaden mellan min och Tuscisnys studie är att jag har använt mig av ett färskare material och därför är denna rapport mer aktuell och kan beskriva situationen i dag. Forskare på senare tid har hittat än

9 Huntington, 1993, s. 1.

10 Huntington, 1993, s. 10.

11 Huntington, 1993, s. 4.

12 Se exempelvis Mike Featherstones *Undoing Culture: Globalization, Postmodernism, Identity* (1995). Detta diskuteras vidare i slutet av denna rapport.

13 Huntington, 2011, s. 38.

14 Huntington, 2011, s. 91.

15 Se exempelvis Russett, Bruce M. and Oneal, John R. and Cox, Michaelene. (2000) och Henderson, E. and Tucker, R., (2001). Se referenslistan. En utförligare lista på tidigare forskning hittas i (Aronson, 2014).

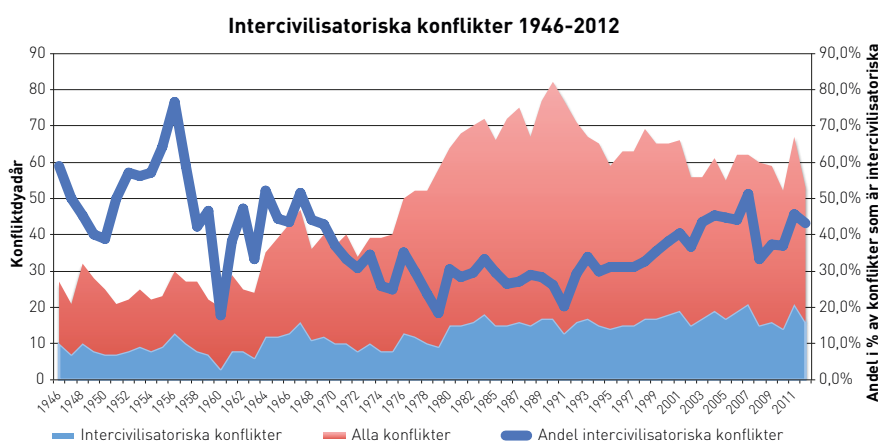
16 Tuscisny, 2004.

mer stöd för teorin, genom både kvantitativa och kvalitativa studier.¹⁷

Gideon Rose, redaktör för *Foreign Affairs*, sammanfattade forskningsläget sommaren 2013 med orden *Two decades later, the jury is still hung, with agreement emerging only on its enduring significance*.¹⁸ Denna rapport sällar sig till de senare och visar på betydelsen av Huntingtons teori om civilisationernas kamp som bidrag till förståelsen av dagens konflikter och konfrontationer i det internationella politiska systemet.

I studien som denna rapport baseras på skapade jag min egen interciviltoriska variabel. Detta för att kunna få fram siffror på hur utvecklingen för konflikter mellan aktörer tillhörande olika civilisationer har sett ut över tid och ser ut i dag. Variabeln kan enklast beskrivas som en klassifikation av en konflikt. I UCDP:s konflikt-databas finns det alltid två parter som står emot varandra, sida A och sida B. Antingen kan en given konflikt sägas stå mellan aktörer tillhörande samma civilisation. Det är då en *inomcivilisatorisk* konflikt. Eller så kan man säga att konflikten står mellan aktörer till-

GRAF 1 – KONFLIKTER MELLAN CIVILISATIONER ÅREN 1946–2012

hörande olika civilisationer. Konflikten kallas då för *intercivilisatorisk*.

Hur kan jag då bedöma om konfliktparterna tillhör samma eller olika civilisationer? Detta har gjorts utifrån en klassifikationsprocess där framför allt Huntingtons karta¹⁹ över de geografiska områden som civilisationer tillhör, men även baserat på andra kriterier och framförallt religion. Detta av anledningen att religion utgör en viktig del i Huntingtons civilisationsbegrepp.²⁰ Exempel på en *inomcivilisatorisk* konflikt är konflikten mellan

regeringstrupper och FARC i Columbia. De båda parterna tillhör samma civilisation. Exempel på en *intercivilisatorisk* konflikt är ryska staten mot kaukasiska emiratet.²¹ Parterna där tillhör olika civilisationer.

Utvecklingen av konflikter mellan civilisationer

I Graf 1 visas resultaten av den kvantitativa analysen av konflikt-databasen UCDP.

På vänster sida i Graf 1 visas *konflikttydår*. En konflikt består som nämntes tidigare av två parter. De kallas tillsammans för en dyad. När en konflikt mellan två parter är aktiv ett givet år blir det ett konflikttydår. Ett konflikttydår är alltså lika med en aktiv konflikt det året. Det röda området i Graf 1 är det totala *antalet* konflikter (Alla konflikter) ett givet år. Det ljusblå området (Interciviltorisk

17 Se exempelvis Charron (2010) och Ayoob (2012). Exempelvis skrev Charron (2010) utifrån sin kvantitativa studie att *...the data show strong empirical support for CoC (...)*. Se referenslistan.

18 The Clash of Civilizations? The debate. *Foreign Affairs*, 2013, s. 2.

19 Huntington, 2011, s. 26–27.

20 Klassifikationen (även kallat kodning) av konflikter kan göras olika beroende på hur man väljer att tolka Huntington och hans civilisationsbegrepp. Man kan då alltså få olika resultat. De steg i den process jag genomfört har baserats främst på hur tidigare forskare bedömt detta och applicerat denna operationalisering även på min studie. För en utförligare förklaring och uttömmande beskrivning av kodningskriterierna hänvisas till ursprungsstudien (Aronsson, 2014).

21 Forces of the Caucasian Emirate.

riska konflikter) är *antalet* konflikter mellan aktörer tillhörande olika civilisationer under ett givet år. Det röda och det ljusblå området korresponderar alltså med axeln *konflikttydår*. Exempelvis kan vi se i Graf 1 att det totala antalet konflikter i världen var cirka 30, år 1949.

På höger sida i grafen syns *Andel av konflikter* angivet i procent. Den mörkblå linjen (*Andel intercivilisatoriska konflikter*) är *andelen* av det totala antalet konflikter som utgörs av konflikter mellan civilisationer.²² På x-axeln längst ner syns år från 1946 till 2012. UCDP har data från 1946 till 2012. Exempelvis var andelen intercivilisatoriska konflikter, av alla konflikter, 51 procent 2007.

I Graf 1 ovan kan vi notera flera omvälvande historiska händelser. De häftiga rörelserna i början av perioden i *andelen* (mörkblå linjen) av konflikter som står mellan civilisationer efter andra världskriget reflekterar de många kolonial- och självständighetskrigen. Dessa krig mellan briter, holländare, fransmän och lokala företrädare klassificerade jag som intercivilisatoriska, även om konfliktorsakerna kan sägas ha haft sitt ursprung i andra än kulturella eller civilisatoriska faktorer.

Fortsätter vi att analysera grafen kan vi även notera ökningen av totala *antalet* konflikter (röda området) som

22 Alltså *intercivilisatoriska konflikter* delat med *alla konflikter*.

TABELL 1 – ANTAL INTERCIVILISATORISKA KONFLIKTER: JÄMFÖRELSE MELLAN KALLA KRIGET (1946–1989) OCH EFTER KALLA KRIGET (1990–2012), PER ÅR.

Antalet intercivilisatoriska konflikter	Kalla kriget 1946–1989	Efter kalla-kriget 1990–2012
Medelvärde	10,74	16,65
Standardavvikelse (s)	3,47	2,12
Observationer (n)	43	23

sker under den studerade tidsperioden. Många av konflikterna under kalla kriget blev som bekant underblåsta av USA och Sovjetunionen som så kallade krig genom ombud. Den primära konfliktlinjen under kalla kriget-perioden var dock ideologisk – kommunism mot kapitalism/liberal demokrati. Det avspeglas också i statistiken att under det kalla kriget (cirka 1946 till 1989) går generellt andelen intercivilisatoriska konflikter/krig ner. Från 1979 kan vi dock notera att den blå linjen stiger kraftigt, detta som en konsekvens av Sovjetunionens invasion av Afghanistan. Kriget i Afghanistan kan dock sägas ha haft som sin källa dels en imperialistisk politik förd av Sovjetunionen²³, dels en civilisatorisk faktor.

Jämförelse mellan kalla kriget och perioden efter kalla kriget

Huntingtons teori fokuserade som nämnt på perioden efter kalla kriget. Om man då jämför tiden före och efter 1989, hur ser det ut?

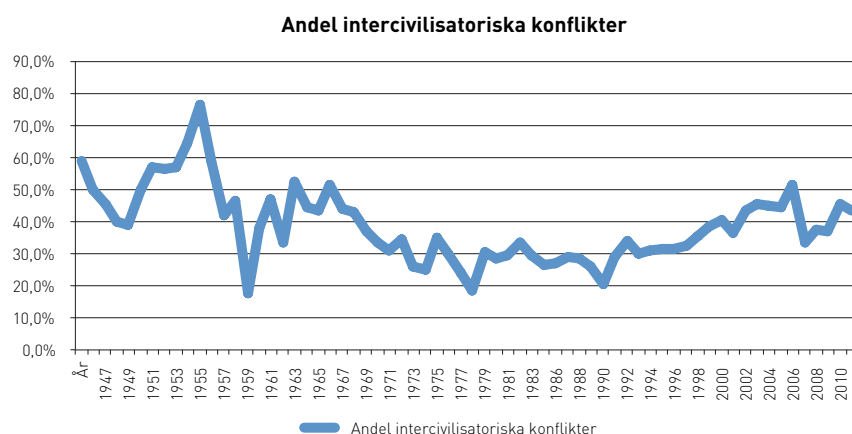
23 Coll, 2005.

Tabell 1 visar att antalet intercivilisatoriska konflikter per år i genomsnitt är högre efter 1989. Denna skillnad är också statistiskt säkerställd.²⁴ Fler krig utkämpas alltså mellan aktörer tillhörande Huntingtons olika civilisationer under perioden efter kalla kriget än under kalla kriget.

Hur står sig då *andelen* av intercivilisatoriska konflikter i relation till totala antalet konflikter? Huntington menade ju att kulturella faktorer skulle bli den dominerande konfliktorsaken. En närmare titt på utvecklingen för *andelen* av världens konflikter som utkämpas mellan grupper tillhörande olika civilisationer kan ses i Graf 2. Graf 2 är linjen *Andel intercivilisatoriska konflikter* utlyft från Graf 1 ovan.

24 På en konfidensnivå om 99 procent skiljer sig antalet intercivilisatoriska konflikter mellan de båda perioderna sig åt. Antalet intercivilisatoriska konflikter är högre under perioden efter kalla kriget jämfört med under kalla kriget.

GRAF 2 – ANDELEN AV INTERCIVILISATORISKA KONFLIKTER AV ALLA VÄRLDENS KONFLIKTER

Vid en första anblick ser vi i linje med tidigare att *andelen* konflikter som är intercivlisatoriska är väldigt ojämn under perioden efter slutet på andra världskriget. Denna trend går med början från 1967, när det arabisraeliska kriget och de flesta koloniala krigen hade slutat, ned till att återigen öka under åren 1979–1980. Sedan kan vi se i Graf 2 att från 1989–1990 påbörjas en svagt uppåtgående trend. Graf 2 visar att från 1990 ökar *i genomsnitt andelen* intercivlisatoriska konflikter med 1,67 procent per år.²⁵ Från och med slutet av kalla kriget finns en separat uppåtgående trend i *andelen* av världens konflikter som står mellan parter tillhörande olika civilisationer. Detta kan tyckas vara en liten ökning per år men faktum är att om vi tittar på längden av tidsperioden så blir ökningen stor. *Andelen* inter-

25 En trendlinje/regressionslinje har uppskattats mellan åren 1990 och 2012.

civlisatoriska konflikter har ökat från cirka 20 procent år 1991 till cirka 43 procent år 2012.

Utifrån det man kan se i Graf 1 finns det främst två anledningar till att *andelen* av konflikter som är intercivlisatoriska har ökat under perioden efter kalla kriget. För det första minskar det totala antalet konflikter, som kan ses från det röda området efter 1990. För det andra ökar antalet intercivlisatoriska konflikter efter kalla krigets slut. Som tidigare nämnts klassificerades konflikterna i denna studie att vara antingen *inomcivilisatoriska* eller *intercivilisatoriska*. När då det totala antalet konflikter går ned, samtidigt som antalet intercivlisatoriska konflikter går upp, följer att det är de *inomcivilisatoriska* konflikterna som minskat. Alltså, ökningen av de intercivlisatoriska konflikterna tillsammans med minskningen av de inomcivilisatoriska konflikterna gör att *andelen* av kon-

flikter som utgörs av *intercivilisatoriska* konflikter ökar.

Vad betyder då dessa siffror egentligen? Hur ska de förstås?

Om man ser tillbaka på det som Huntington menade med sin teori om civilisationernas kamp kan man konstatera att som helhet stöder resultaten i denna studie denna. När det gäller frekvensen, alltså *antalet* konflikter mellan aktörer tillhörande Huntingtons olika civilisationer, visar statistiken att dessa konflikter har ökat jämfört med under kalla kriget. Konflikter mellan civilisationer blir med andra ord vanligare.

Än mer viktigt än antalet kan sägas *andelen* av konflikter vara. Huntington menade ju att kulturella faktorer, alltså civilisatorisk tillhörighet skulle vara den dominerande orsaken till konflikt i dagens internationella politiska system. Som framgår av Graf 2 har *andelen* konflikter som utkämpas mellan aktörer tillhörande olika civilisationer ökat efter kalla krigets slut. Som nämnts var andelen intercivlisatoriska konflikter 43 procent 2012, året för senast tillgängliga data. 43 procent kan inte sägas vara majoriteten och om vi ska vara riktigt noga med vad Huntington menade så skulle en andel på 50 procent eller mer styrka hans tes. Likväl stämmer inga teorier helt och fullt och 43 procent är en tillräckligt hög andel för att siffran ska tas på stort allvar. Resultatet i denna studie visar alltså att Huntingtons

teori stärkts och en ökande andel av världens konflikter verkar stå mellan aktörer tillhörande olika civilisationer.

Denna begränsade studie kan dock inte ge något entydigt svar på om det är civilisationstillhörigheten per se som utlöser dessa konflikter. I denna studie har nämligen inte gjorts någon multivariat orsaksanalys för att kunna isolera effekten av en civilisatorisk skillnad mellan konfliktparter. Syftet har i stället varit att identifiera ett mönster. För att kunna verifiera eller falsifiera att det skulle vara civilisatorisk skillnad som är den primära konfliktorsaken krävs en större studie som även tar in andra variabler. Huntingtons teori är inte heller tillräckligt nyanserad för att avgöra vilka eller vad i det som kallas för civilisationstillhörighet som är de utlösande faktorerna. Det kanske inte heller var Huntingtons mening med teorin utan syftet var att skissa ett globalt landskap med dessa potentiella *fault lines*.

Slutsats

Det är nu viktigt att sätta in de resultat som denna studie visat på i ett större sammanhang. Resultaten kan uppfattas som kontroversiella och kan inbjuda till felaktiga tolkningar om hur man ska förstå vad som orsakar konflikter.

Den viktigaste slutsatsen av undersökningen är att *antalet* intercivisatoriska konflikter har ökat efter kalla krigets slut.

Denna ökning har skett samtidigt som antalet *inomcivilisatoriska* konflikter har minskat. Dessa två förändringar har gjort att *andelen* av världens konflikter som är intercivisatoriska har ökat. De intercivisatoriska konflikterna har visat sig vara några av de svåraste att lösa, med hänvisning till det faktum att många av dem direkt uppkommit från slutet av kalla kriget och fortsätter än i dag. Som visats var andelen intercivisatoriska konflikter 43 procent år 2012 och denna siffra är på väg uppåt när vi ser på perioden efter kalla kriget. Vi måste vara fortsatt vaksamma på denna utveckling.

Vidare finns flera oroande utvecklingar kring konflikter mellan parter som enligt Huntington tillhör olika civilisationer. I Centralafrikanska republiken utkämpas hårda strider mellan kristna och muslimska grupper.²⁶ Nigeria lider av den islamistiska gruppen Boko Harams framfart med terrordåd och kidnappningar.²⁷ I Ryssland och dess närområde försöker Vladimir Putin att återupprätta något slags rysk stolthet genom att hävda rätten och skyldigheten att skydda alla rysktalande människor. Detta har tagit sin senaste form i konflikten med Ukraina. Putin och hans närmaste rådgivare har flertalet gånger just nämnt västvärldens ”moraliska förfall” som en grundläggande anled-

ning till ryskt agerande.²⁸ I Indien har Narendra Modi vunnit premiärminister valet i världens största demokratiska val. Modi har sina politiska rötter i den hindu-nationalistiska rörelsen Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS), som menar sig försvara hinduers styrka och vill driva sin nation till en global ledarställning.²⁹ I Japan finns ett gryende stöd för en mer nationalistisk politik, framför allt pådriven av premiärministern Shinzo Abe.³⁰ Kina har också uppvisat oroande tendenser.³¹ I majoriteten av ovanstående fall är nämnda ledare de facto ledare för sina civilisationer om vi ska se det utifrån Huntingtons teori.

Som visats var andelen intercivisatoriska konflikter 43 procent år 2012 och denna siffra är på väg uppåt när vi ser på perioden efter kalla kriget.

Dessa politiska ledare³² för en retorik om sin nationella, regionala och därmed civilisatoriska överlägsenhet vilket skulle kunna tolkas som att de styrs just av kulturella överväganden som förstärker den egna gruppens civilisatoriska identitet.

28 Putins tal på Valdai International Discussion Club 2013-07-13.

29 Lakshmi i Washington Post, 2014-06-07.

30 Beech i TIME, 2013.

31 Mazarr, Michael J. 2014.

32 Boko Haram eller de grupper som strider i CAR är dock inte ledare för civilisationer.

26 The Guardian, 2014-07-24.

27 Council on Foreign Relations, 2014-05-05.

Man kan visserligen diskutera om de gör detta av populistiska anledningar eller om det grundar sig i genuina uppfattningar om deras egna kulturers överlägsenhet. Oavsett vad som ligger till grund för agerandet menar jag att det Huntington pekade på i framläggandet av sin teori kan hjälpa oss att bättre förstå denna retorik och vad som ligger bakom. Det är sammankopplingen mellan den statsvetenskapliga analysapparaten och den antropologiska som verkligen kan ta oss framåt. Ovanstående retorik och de policies som de underbygger kan nämligen sägas stå i nära koppling till globaliseringens paradoxer.³³ Trots att globaliseringen med McDonald's, jeans och sociala medier sprider sig ökar antalet människor som söker sig tillbaka till sina rötter i sökandet på identitet. Delar av den globala eliten inom näringsliv, media och politik kanske trodde att tiden var förbi när kulturella identiteter och människors rötter spelar roll. Men det är fel att tro att bara för att någon har samma jeansmärke, lyssnar på samma artist och tittar på samma biofilm, så skulle vi därmed också ha samma världsbild. Det är en förenkling av verkligheten som kommer till uttryck på den lokala såväl som på den internationella arenan.

Motfrågan blir om ovanstående händelser och policies endast är uttryck för temporära nationalistiska missnöjen med hur vissa grupper inom samhället känner sig ifrånkörda av den liberala världsordningen, eller om de är uttryck för djupare och mer långsiktiga skiljelinjer inom internationell politik?³⁴ Kanske är det "endast" en återgång till en mer "realistisk" och anarkisk situation mellan stater vi ser? Eller, som Robert Kaplan föreslog, återvändandet av geopolitiken som central faktor i analysen?³⁵

Det är fel att tro att bara för att någon har samma jeansmärke, lyssnar på samma artist och tittar på samma biofilm, så skulle vi därmed också ha samma världsbild.

Om denna utveckling fortsätter kan vi inte utesluta att det leder till fler och större konflikter. Huntingtons teori och globaliseringens paradoxer med dess potentiellt katastrofala effekter är något som policyskapare bör vara fortsatt väl medvetna om.

Som nämndes tidigare är Huntingtons teori komplex och svårtolkad. Det betyder dock inte att vi ska rädas att närma oss frågan som ligger inneboende i teorin och som kan tolkas som

rasism. Att motsätta sig Islamiska statens övergrepp och religiösa fundamentalism är inte rasism utan något nödvändigt för en värld som tror på demokratiska värden. Vissa hävdar att civilisationsteorin ligger nära rasism och det beror på att vi blandar ihop begreppen. Vilken civilisation en individ identifierar sig med beror på miljön i vilken han eller hon har växt upp. Civilisationsbegreppet ringar ju in den västerländska civilisationen lika mycket som den gör den kinesiska eller slavisk-ortodoxa. Tittar vi tillbaka på historien inser ju vi också att den västerländska nivån av barbari inte skiljer sig nämnvärt från andra civilisationer.

Empirin börjar ge Huntington rätt men det betyder inte att vi kan sluta hoppas på en fredligare värld. Här kan vi gå tillbaka till äldre klassiker, Morgenthau, en av grundarna till modern politisk realism, som menade att diplomati, diskussion och vilja till samarbete, även i de svåraste av stunder, utgör vårt enda egentliga hopp om en fredligare värld.³⁶ Vi måste därför arbeta ännu hårdare med att inte vara naiva, ge diplomatin den chans den förtjänar men samtidigt inte tro att alla problem går att lösa på fredlig väg.

33 Se exempelvis Lindsay i Culture Matters (2000).

34 Detta diskuteras i en artikel i Foreign Affairs. Mazarr, Michael J., 2014.

35 Kaplan, 2012.

36 Morgenthau, 2006 [1948].

FÖRFATTAREN:

Albin Aronsson har en politices kandidatexamen i statsvetenskap från Uppsala universitet och intresserar sig för teoretikers fortsatta betydelse i internationell politik, säkerhet och strategi. Albin har tidigare praktiserat vid brittiska ambassaden i Stockholm och gjort värnplikten som Norrlandsjägare.

© Författaren och Frivärld 2014. Att kopiera rapporten är inte tillåtet utan tillstånd från Frivärld.

REFERENSLISTA

Böcker

- Coll, Steve, 2005. *Ghost Wars: the secret history of the CIA, Afghanistan, and Bin Ladin, from the Soviet Invasion to September 10, 2001*. London: Penguin Books.
- Featherstone, Mike (1995). *Undoing culture: globalization, post-modernism and identity*. London: Sage.
- Harrison, Lawrence E. & Huntington, Samuel P., (red.) (2000). *Culture matters: how values shape human progress*. New York: Basic Books.
- Huntington, Samuel P., 2011 [1996]. *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. New York: Simon & Schuster.
- Morgenthau, Hans J., 2006 [1948]. *Politics Among Nations: the Struggle for Power and Peace*. New York: McGraw Hill.
- The Clash of Civilizations? The debate: 20th anniversary edition - what did Samuel P. Huntington's "The Clash of Civilization?" get right and wrong, and how does it look two decades later?*, 2013. New York: Foreign Affairs.
- Kaplan, Robert D. (2012). *The revenge of geography: what the map tells us about coming conflicts and the battle against fate*. New York: Random House.

Forskningsartiklar

- Ayoob, Mohammed, 2012. Was Huntington Right? Revisiting the Clash of Civilizations. *Insight Turkey* Vol.14(4), pp.1–11.
- Charron, Nicholas, 2010. Déjà Vu All Over Again: A post-Cold War empirical analysis of Samuel Huntington's 'Clash of Civilizations' Theory. *Cooperation and Conflict*, Vol.45 (1), s. 107–127.
- Henderson, E. and Tucker, R., 2001. Clear and Present Strangers: The Clash of Civilizations and International Conflict. *International Studies Quarterly* 45 (2), pp. 317–38.

- Huntington, Samuel J., 1993. The Clash of Civilizations? *Foreign Affairs*, Vol. 72 (3).
- Mazarr, Michael J., 2014. The Age of Grievance: How to play resentment politics. *Foreign Affairs*.
- Tusicisny, Andrej, 2004. Civilizational Conflicts: More frequent, Longer, and Bloodier? *Journal of Peace Research*. Vol. 41 (4), pp. 485–498.
- Russet, Bruce M. and Oneal, John R. and Cox, Michaelene, 2000. *Clash of Civilizations, or realism and Liberalism Déjà Vu? Some evidence*. *Journal of Peace Research*, Vol. 37, (5), pp. 583–608.

Tidningsartiklar

- Beech, H, TIME, 2013-10-07. *Return of the Samurai*.
- Council on Foreign Relations, 2014-05-05. Backgrounder on Boko Haram, <http://www.cfr.org/nigeria/boko-haram/p25739>.
- The Guardian (online), 2014-07-24. *'They are savages', say Christians forced to flee Mosul by Isis*.
- The Economist, 2014-07-26. *Iraq's Christians: Nearly all gone*. iPad Edition.
- The Guardian, 2014-05-02. *Central African Republic muslims flee conflict stricken capital in pictures*.
- Rama Lakshmi, Washington Post, 2014-06-06. *Inside the RSS, India's Hindu nationalist movement, where Modi got his start*.

Opublicerat

- Aronsson, Albin, 2014. The Clash of Civilizations at 20. Kandidatuppsats vid Statsvetenskapliga Institutionen, Uppsala universitet.
- Putins tal på Valdai International Discussion Club, 2013-09-13. Tillgängligt på: <http://eng.kremlin.ru/news/6007>.